

державно-правової надбудови. Методологія постійно змінюється, збагачується задля більш глибокого вивчення предмета дослідження – держави і права, які перебувають у постійному розвитку [2].

На завершення слід зазначити, що розробка нових методів і оволодіння ними питання досить складне, але розвиток теорії держави і права в Україні слід починати саме із методології цієї науки.

Література

1. Гусарев С. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): Навчальний посібник / С. Д. Гусарев, О. Д. Тихомиров. – К.: Знання, 2005. – 655 с.
2. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин: Підручник. – К.: Кондор, 2006. – 477 с.
3. Цвік М. В. Загальна теорія держави і права: Підручник / М. Цвік. – Х: Право, 2002. – 432 с.

УДК 342(091)(043.2)

Чабах О. М., старший викладач,
Юридичний інститут,
Микитюк М. М., студентка,
Гуманітарний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР: ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ В УКРАЇНІ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

У ХХІ столітті все частіше стала поширюватися тенденція до укладання шлюбного договору як першого юридичного документа молодій сім'ї. Вперше в нашій країні інститут шлюбного контракту був передбачений в 1992 році. Це було відображено у відповідній статті Кодексу про шлюб і сім'ю. Сьогодні шлюбний договір проходить окремою главою в Сімейному кодексі України, який вступив у дію 1 січня 2004 року. «Шлюбний документ, – розповідає юрист Олена Квашова, – це серйозна гарантія від сімейних сварок, чвар і багатомісячних судових процесів. Він може регулювати безліч питань, основним із яких буде майновий розподіл» [1]. За Сімейним кодексом України, шлюбний договір розглядається як згода наречених або подружжя щодо встановлення майнових прав та обов'язків подружжя, пов'язаних з укладенням шлюбу, його існуванням та припиненням [2]. На думку юристів та адвокатів, що спеціалізуються на питаннях із сімейного правочину у нашій країні шлюбний договір здобув популярність відносно недавно, проте ще не встиг набути великого

розповсюдження серед молоді та старшого покоління. Мала поширеність даного типу договору багато в чому обумовлена низькою поінформованістю населення про його існування і функції, а також тим, що на сьогодні не всі українці розуміють, що являє собою поняття шлюбного договору. Адже, по-перше, його укладання не є обов'язковим згідно чинного законодавства, по-друге, для більшості молодих пар, які бажають взяти шлюб, укладання договору є неприйнятним із моральних переконань.

Так як тема укладання шлюбних договорів і досі є актуальною, до проблематики правового регулювання та природи шлюбного договору в своїх наукових працях звертаються такі сучасні вітчизняні та зарубіжні вчені, як: М. В. Антокольська, В. К. Антошкіна, Т. О. Ариванюк, О. В. Дзера, І. О. Дзера.

Шлюбний договір, хоча й був включений у наш законодавчий матеріал порівняно недавно, має багатовікову історію. Його прообразом є «змовини», «умовний», «згоди», які обов'язково передували весіллю, тобто були своєрідним дошлюбним договором. Батьки наречених домовлялися про день весілля, про те, що вони дадуть своєму синові чи дочці. Майнова частина цього договору підтверджувалася спершу лише показами свідків, а потім стала фіксуватися письмово в органах влади. Про даний історичний факт свідчать знайдені документи, в яких зазначались умови договору прийняття шлюбу. «Видаючи у 1641 р. свою дочку Анну заміж за Івана Ребра, Микола Оринят дав 40 золотих, сукню літню, кабат оксамитовий, інші речі та третину землі, цього приданого не має права стратити, а збільшувати майно». У наведеному випадку майбутній зять брав участь у такій домовленості, в інших випадках такий договір укладався без участі молодих: зять зазвичай лише запрошувався до його підписання.

Пізніше Радянська держава запровадила принцип виключного державного регулювання сімейних відносин, хоча знищити звичаєві правила поведінки їй не вдалося, як і не вдалося позбавити подружжя свого природного права долати суперечності між собою мирним шляхом, за допомогою договору. Проте, якщо подружжя домовилося про поділ спільного майна не порівну, як було записано у законі, то вони могли розраховувати лише на добровільне виконання цієї угоди.

Щодо сучасного сімейного законодавства України, правовий інститут шлюбного договору належить до найбільш важливих новел у сфері договірної регулювання правовідносин навколо подружньої власності та правовідносин власності в сім'ї у цілому. Необхідність його існування в українському суспільстві об'єктивно і закономірно зумовлена сучасним станом соціально-економічного розвитку, триваючою еволюцією

сімейних відносин та позитивним ставленням населення до договірному регулювання сімейних майнових правовідносин [3].

Метою існування шлюбного договору можна вважати потребу належного врегулювання майнових прав та інтересів громадян України з різним майновим статусом в умовах сучасного становлення в державі ринкових відносин, а також сприяння більш вільному розпорядженню подружнім майном. Будучи засобом попередження можливих конфліктів, шлюбний договір забезпечує гармонію інтересів окремо взятого члена сім'ї і суспільства в цілому, відіграючи при цьому регулятивну функцію [3].

Отже, практика засвідчує, що в сімейному житті штампів немає, і ще здавна та до сьогодні мільйони людей шукають правильне вирішення своїх проблем. Шлюбний договір покликаний зміцнювати інститут сім'ї, дозволяючи більш повно враховувати інтереси кожного з подружжя, зменшити кількість суперечок і конфліктів між ними.

Саме тому правовий інститут шлюбного договору є комплексним правовим інститутом сімейного права України з проникненням окремих елементів цивільного матеріального права та процесуального з нотаріату.

Література

1. Про шлюбний контракт [Електронний ресурс]: [сторінка з веб-сайту] // Neostudio. – Львів: фотостудія «Neostudio», 2014. – Режим доступу: Всесвітня павутина. – URL: <http://neostudio.at.ua/>. – Мова: укр. – Назва з головної сторінки (переглянуто 13.04.2014).

2. Сімейний кодекс України [Електронний ресурс]: [сторінка з веб-сайту] // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 92. – Режим доступу : Всесвітня павутина. – URL : <http://rada.gov.ua/>. — Мова: укр. – Назва з головної сторінки (переглянуто 11.04.2014).

3. Кунченко-Харченко В. І. Правознавство [Текст]: навч. посіб. / В. І. Кунченко-Харченко, В. Г. Печерський, Ю. Ю. Трубін. – К.: Кондор, 2011. – 476 с.